

Anvisningar

FÖRORD

Dessa anvisningar finns för att ge stöd och hjälp till dig som har producentansvar för förpackningar av papper, plast och metall.

Här har vi samlat information om producentansvar, olika typer av förpackningar, redovisning av förpackningsmängder samt hur ditt företag bidrar till att täcka kostnaderna för insamlingssystem och återvinning mm.

Besök gärna vår hemsida www.ftiab.se där dessa anvisningar och mer information finns.

Ytterligare information finns på dina kundsidor som du når via FTI:s hemsida.

Du är också välkommen att kontakta vår kundtjänst genom att skicka e-post till kund@ftiab.se eller ringa 0200-88 03 10.

Vänliga hälsningar

Förpacknings- och Tidningsinsamlingen (FTI) AB

INNEHÅLL

FÖRORD	2
1. ALLMÄNT	5
1.1. Producentansvar för förpackningar	5
1.2. Mål för återvinning och materialutnyttjande.....	6
1.3. Producentansvar i praktiken	6
1.3.1. FTI-systemet.....	6
1.3.2. Finansiering av insamling och återvinning.....	7
2. VEM OMFATTAS	7
2.1. Berörda producenter.....	7
2.1.1. "Fyllaren" av förpackningen	7
2.1.2. Legotillverkare och lönpackare	7
2.1.3. Företag som importerar eller för in förpackade varor	7
2.1.4 Agenter	7
2.1.5 Tillverkaren eller importören av s.k. tillverkarförpackningar, inkl. odlarförpackningar.....	8
2.1.6. Företag som redovisar åt andra företag	8
2.1.7. Utländska företag.....	8
2.2. Olika typer av förpackningar	8
2.2.1 Vad är en förpackning.....	8
2.2.2. Pappersförpackningar.....	8
2.2.3. Plastförpackningar	8
2.2.4. Metallförpackningar	8
2.2.5. Förpackningar som består av laminat	8
2.3. Förpackningsliknande produkter	9
3. REDOVISNING	9
3.1. Allmänt.....	9
3.1.1. Förpackningar som ska ingå i din förpackningsredovisning:.....	9
3.2. Redovisningskategorier	9
3.2.1 Hushållsförpackningar	10
3.2.2. Verksamhetsförpackningar	10
3.2.3. Tillverkarförpackningar (tidigare service- och odlarförpackningar).....	10
3.2.4. Gränsdragningar mellan hushåll och verksamhet	10
3.2.5. Detta ska inte redovisas - undantag	11
3.3. Beräkna förpackningsmängder.....	12
3.3.1. Förpackningsrecept	12
3.3.2. Utgå från inköpta förpackningsmängder.....	12
3.3.3. Underlag från utländsk leverantör	12
3.3.4. Nyckeltal kring representativa artiklar och produktgrupper	12
3.3.5. FTI:s stickprovsmodell	13
3.3.6. Schabloner.....	13
3.4. Redovisningsperioder	13
4. FAKTURERING OCH BETALNING	14
4.1 Fakturerings- och betalningsdatum	14
4.1.1 Förseningsavgift vid sen redovisning	14
4.1.2. Förseningsavgift vid sen betalning	14
4.1.3 Betalning av schablonavgifter.....	14
4.2. Lägsta belopp att betala	14

5. TILLVERKARFÖRPACKNINGAR (TIDIGARE SERVICE- OCH ODLARFÖRPACKNINGAR).....	14
5.1. Förpackningar som avses	14
5.2. Redovisning och betalning av tillverkarförpackningar	17
5.2.1. Redovisning enligt huvudregel (primäransvarig)	17
5.2.2. Övertagande av redovisnings- och betalningsansvaret (sekundäransvarig)	17
5.2.3. Redovisa förpackningsavgift gentemot kund.....	17
5.2.4. Information till kund.....	17
5.3. Speciella regler	17
5.3.1. Tillverkarförpackningar som bevisligen förbrukas hos verksamheter	17
5.3.2. Förordning (2016:1041) om plastbärkassar	18
6. GRÖNA PUNKTEN.....	18
6.1. Bakgrund	18
6.2. Gröna Punkten i Sverige	18
6.3. Gröna Punkten och export.....	18
6.4. Villkor och grafiska anvisningar för Gröna Punkten	18
7. ÖVRIGT	19
7.1. Informera kunderna	19
7.1.1. Text att använda på fakturor, säljmaterial etc.....	19
7.1.2. Använda FTI:s logotyp.....	19
7.1.3. Redovisa förpackningsavgift på faktura etc.....	19
7.2. Märk dina förpackningar	19
7.2.1 Texter och pictogram	20

1. ALLMÄNT

1.1. Producentansvar för förpackningar

Sedan 1994 har alla producenter, d.v.s. företag som tillverkar, importerar (från icke-EU-land), för in (från ett annat EU-land) eller säljer en förpackning eller en förpackad vara, ett lagstadgat ansvar för återvinning av de förpackningar som sätts på den svenska marknaden. Producentansvaret omfattar alla typer av förpackningar – såväl konsument-, grupp- som transportförpackningar – och gäller för alla typer av materialslag såsom papper, plast, metall, glas, trä och övrigt. Ansvaret regleras i den av regeringen beslutade Förordning om producentansvar för förpackningar (SFS 2014:1073), här efter kallad för förpackningsförordningen.

Sammanfattningsvis ska Producenten:

1. **tillhandahålla ett insamlingssystem** för sina förpackningar
2. **ta hand om förpackningar**, som lämnats till insamlingssystemet, **på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt** (materialutnyttjande, energiutvinning, biologisk behandling, dock ej deponi)
3. se till att insamlingen sker på ett sätt som inte försvårar materialutnyttjande
4. **samråda med bland annat alla Sveriges kommuner** om hur systemet ska organiseras, drivas och samordnas
5. **informera** andra, förutom hushåll, om insamlingssystem och sortering. Information till hushåll ansvarar kommunen för
6. **rapportera** till Naturvårdsverket om sina resultat, dvs. hur mycket förpackningar man tillfört den svenska marknaden, hur mycket av detta som samlats in, hur det insamlade materialet tagits omhand, vilka återvinningsnivåer som uppnåtts mm.

I producenternas åtaganden i förpackningsförordningen ingår även att:

- **ansöka om tillstånd**, om företaget avser att driva ett insamlingssystem. Frågor om tillstånd prövas av Naturvårdsverket. Detta avser alla insamlingssystem som är avsedda att drivas från 1 april 2020.

Därutöver finns regler om att förpackningar ska utformas, framställas och saluföras på ett sådant sätt att de är återanvändnings- eller återvinningsbara. Även förpackningars påverkan på miljön ska begränsas.

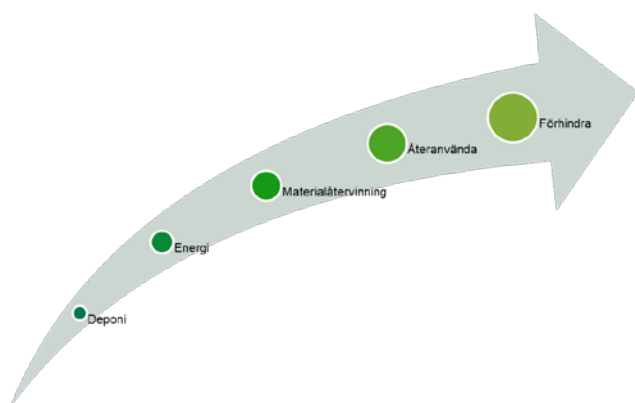

Bild: Avfallshierarkin

1.2. Mål för återvinning och materialutnyttjande

Materialutnyttjandegraden för allt förpackningsavfall ska vara 55 %. Från och med 1 januari 2020 höjs målsättningen till minst 65 procent. Uppdelat per materialslag är målen följande, enligt förpackningsförordningen:

Materials lag	Mål för materialutnyttjandegraden
Papp, papper, kartong, wellpapp	Minst 65 % före 2020-01-01 och därefter minst 85 %
Plast (exkl. dryckesfpk med pant)	Minst 30 % före 2020-01-01 och därefter minst 50 %
Metall (exkl. dryckesfpk med pant)	Minst 70 % före 2020-01-01 och därefter minst 85 %
Glas	Minst 70 % före 2020-01-01 och därefter minst 90 %
Tidningar	Minst 75 % före 2020-01-01 och därefter minst 90 %

Återanvändning (=återfyllning) räknas inte in i materialutnyttjandegraden.

1.3. Producentansvar i praktiken

För att lösa producentansvaret i praktiken bildade Svenskt näringsliv – industri och handel – 1994 s.k. materialbolag, som i sin tur uppdrog åt FTI att utveckla och tillhandahålla samordnade system för insamling och materialåtervinning av förpackningar och tidningar. Materialbolagen är Svenska MetallKretsen AB, Plastkretsen AB, Returkartong AB, Svensk GlasÅtervinning AB och Pressretur AB. FTI drivs utan vinstintresse.

I dessa anvisningar berör vi endast det som gäller för materialslagen papper, plast och metall. För förpackningar av glas hänvisas till Svensk GlasÅtervinning AB, www.glasatervinning.se och för tidningar till Pressretur AB, www.pressretur.se. För pantförpackningar hänvisas till Returpack, www.pantamera.nu och www.jordbruksverket.se.

1.3.1. FTI-systemet

Via FTI erbjuder materialbolagen anslutna företag ett nationellt insamlings- och återvinningssystem för företagets förpackningar. Företag ansluter sig till FTI, betalar förpackningsavgifter och får på detta sätt tillgång till FTI:s system för insamling och återvinning av förpackningarna. Insamlingen från hushåll sker via återvinningsstationer och fastighetsnära insamlingsplatser. För verksamheter har FTI ett antal fria mottagningspunkter.

FTI utför även samråd med kommunerna och rapporterar förpackningsmängderna till Naturvårdsverket. FTI stöttar sina kunder och allmänheten i frågor som rör förpackningar samt tillhandahåller ett webbaserat redovisningssystem för rapportering av förpackningsmängder.

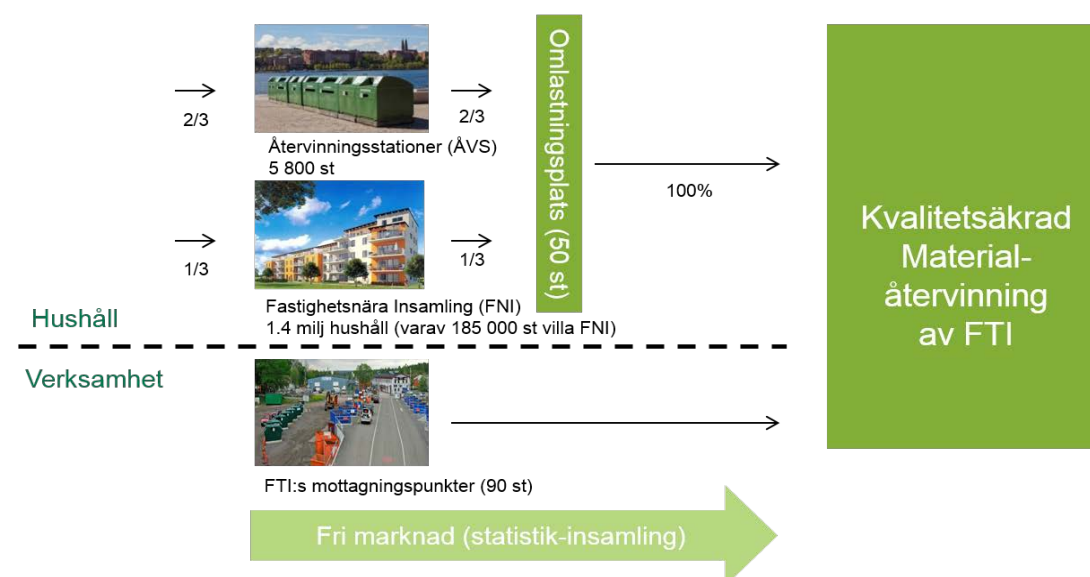

Bild: FTI:s insamlingssystem

1.3.2. Finansiering av insamling och återvinning

FTI-systemet finansieras huvudsakligen via förpackningsavgifter, men också via intäkter från försäljningen av insamlat material. Genom förpackningsavgifter delar de anslutna företagen kostnaderna för insamlingsystemet, utifrån den mängd förpackningar som respektive företag tillför den svenska marknaden, allt i enlighet med principen *polluter pays*. Varje materialslag genererar sina egna intäkter och bär sina egna kostnader.

2. VEM OMFATTAS

2.1. Berörda producenter

Med producent avses, enligt förpackningsförordningen, den som yrkesmässigt tillverkar, säljer, eller till Sverige för in en förpackning eller en vara som är innesluten i, eller skyddas eller presenteras av en förpackning. Med *för in* i Sverige avses både import och införsel.

I denna dokument avser vi med *import* både import och införsel.

Alla företag – tillverkare, importör, grossist, butik, pizzeria, gatukök eller motsvarande – som faller inom ramarna för ovan definition är producenter. För att säkerställa att förpackningsavgiften blir betald, har FTI valt att tillämpa följande huvudprinciper:

- Förpackningar redovisas av fyllaren (2.1.1-2.1.2) eller importören (2.1.3-2.1.4) om inte annat avtalats. Förpackningarna redovisas som hushålls- och/eller verksamhetsförpackningar.
- Tillverkarförpackningar, inklusive odlarförpackningar, redovisas av den svenska förpackningstillverkaren eller den som importerar/inför den typen av förpackningar (2.1.5), om inte annat avtalats.
- Förpackningsliknande produkter av papper, plast och metall kan i vissa fall redovisas, efter särskild överenskommelse med FTI.

2.1.1. "Fyllaren" av förpackningen

Fyllare/packare är varje företag som förpackar en vara. Det kan också vara den som i senare led packar om en vara eller packar ihop varor i nya storförpackningar eller liknande, exempelvis vissa grossister. Avgörande är om en förpackning eller något förpackningsmaterial tillförs en vara eller en redan förpackad vara. En förpackningstillverkare som packar sina förpackningar (som säljs som en produkt) i någon förpackning är således också en fyllare.

2.1.2. Legotillverkare och lönpackare

Legotillverkare betraktas som fyllare om de i något led äger varan och/eller förpackningen. Företag som varken äger varan eller förpackningen utan enbart utför en fyllnadstjänst, s.k. lönpackare, betraktas ej som fyllare. I dessa fall betraktas uppdragsgivaren som fyllare. Det är viktigt att uppdragsgivaren och tillverkaren/lönpackaren säkerställer sinsemellan vem som redovisar till FTI.

2.1.3. Företag som importerar eller för in förpackade varor

För varor som packats eller fyllts utomlands gäller att importören ansluter sig och betalar förpackningsavgifter. Detta gäller även i de fall, då importören inte själv hanterar/lagerhåller varan, utan den levereras direkt från utlandet till importörens kund. Importör är normalt det företag som först blir ägare till varan i Sverige. För införsel från annat EU-land gäller samma regler som för importen.

2.1.4 Agenter

Agenter klassas som importörer om de i något skede under eller efter import eller införsel äger varan, även om de inte fysiskt befattar sig med den. Redovisnings- och betalningsansvaret ligger då hos agenten. I de fall, då agenten inte äger varan, utan enbart agerar som förmedlare, är det agentens kund som betraktas som importör, enligt 2.1.3. ovan.

2.1.5 Tillverkaren eller importören av s.k. tillverkarförpackningar, inkl. odlarförpackningar

För tillverkarförpackningar gäller särskilda villkor. Dessa beskrivs i kapitel 5. Tillverkarförpackningar (tidigare service- och odlarförpackningar).

2.1.6. Företag som redovisar åt andra företag

Efter överenskommelse med FTI kan ett anslutet företag helt eller delvis redovisa åt andra anslutna företag. Det redovisande företaget ska se till att de företag som det redovisar åt, får de uppgifter som de behöver för att redovisningen för dessa ska bli korrekt. Ansvar för riktigheten av de uppgifter som lämnas till FTI ligger på det redovisande företaget. Sker ändringar i den grupp som företaget redovisar åt, ska FTI omedelbart informeras. Det gäller både om företag lämnar eller ansluts till gruppen eller om det sker andra ändringar som kan påverka förpackningsredovisningen.

Överenskommelsen stadfästs med ett tilläggsavtal mellan det redovisande företaget och FTI.

2.1.7. Utländska företag

Utländsk producent som är ansluten till FTI ska redovisa alla förpackningar som producenten levererar till den svenska marknaden, om inte annat avtalats. Producenten ska informera sina svenska kunder om detta.

2.2. Olika typer av förpackningar

2.2.1 Vad är en förpackning

Enligt förpackningsförordningen betraktas alla produkter som har framställts för att *innehålla, skydda, hantera, leverera och presentera* en vara som förpackningar.

Konsument-, grupp- och transportförpackningar omfattas. Reglerna gäller även tillbehör till förpackningar såsom lock och kapsyler samt stötdämpande emballage som plastchips, skumplast, frigolit mm.

2.2.2. Pappersförpackningar

Alla förpackningar av papp, papper, kartong och wellpapp.

Exempel: vätskekartong, flingpaket, bobiner, skokartonger, pappersbärkassar och -påsar mm.

2.2.3. Plastförpackningar

Alla polymerbaserade förpackningar, inklusive förpackningar av cellofan, majsstärkelse och andra plastliknande material. Även andra solida förpackningar som innehåller nu nämnda beståndsdelar, även om de därutöver innehåller andra material som fyllnadsmedel (exempelvis krita), betraktas som plastförpackningar.

Exempel: plastburkar, plastflaskor, plastpåsar, plastbärkassar, plastlock, plastfat, plastband, bobiner, hylsor, krymp- och sträckfilm, plastchips, big bags, frigolit runt elektronik och vitvaror mm.

2.2.4. Metallförpackningar

Alla förpackningar av stålplåt och aluminium. Kännetecknande för stålplåt är att det är magnetiskt och för aluminium att det inte är magnetiskt.

Exempel: konservburkar, metallock, kapsyler, plåtburkar, stålband, bleckplåtsburkar, plåtfat ("oljefat"), sprayburkar mm.

2.2.5. Förpackningar som består av laminat

Om en förpackning är sammansatt av flera olika materialslag räknas varje materialslag som är lätt avskiljbart var för sig. En aerosolflaska av metall med plastkork består således av två materialslag (metall och plast). Laminat eller förpackningar som inte är lätt skiljbara klassas däremot som det

materials lag som viktmässigt dominerar förpackningen. En juiceförpackning utan kork som viktmässigt består till 85 % av kartong redovisas således som en pappersförpackning.

2.3. Förpackningsliknande produkter

FTI erbjuder Anslutningsavtal för vissa förpackningsliknande produkter även om de enligt förpackningsförordningen inte definieras som förpackningar. Dessa kan efter överenskommelse med FTI redovisas som plast- pappers- eller metallförpackningar enligt vid var tid gällande regler. Förutsättning för överenskommelse är att de kan hanteras i rådande återvinningsprocess.

Exempel på förpackningsliknande produkter:

- Tillverkarförpackningar som saluförs utan innehåll till hushåll, såsom bullformar, engångsserviser, presentpapper och presentförpackningar, plast- och fryspåsar, aluminium- och plastfolie, mm.
- Vissa kaffekapslar
- Flyttlådor
- Övrigt

3. REDOVISNING

3.1. Allmänt

Redovisning av förpackningar av papper, plast och metall sker i kilo (kg), utan decimaler, på kundsidan. Kundensida når man via FTI:s hemsida.

Vid mindre förpackningsvolymmer kan volymredovisningen ersättas med fasta schabloner, enligt bilaga Allmänna villkor (AV) och efter avstämning och särskild överenskommelse med FTI. Även rörlig schablon är möjlig efter särskild överenskommelse, exempelvis vid stort antal importartiklar. Se 3.3.6.

3.1.1. Förpackningar som ska ingå i din förpackningsredovisning:

- Förpackningar som ditt företag packar eller fyller och därefter säljer på eller tillför den svenska marknaden.
- Förpackningar till varor som ditt företag själv importerar eller för in.
- Förpackningar som ditt företag tillför en redan förpackad vara.
- Förpackningar som ingår i företagets eget retursystem. Förpackningarna redovisas när de tas i bruk för första gången. De ska inte redovisas då de återfylls. Exempel: brödbäckar som används av bagerier vid transport.
- Förpackningar som används internt för leveranser inom företaget, trots att de då inte kommer ut på marknaden.
- Tillverkarförpackningar som ditt företag tillverkar, importerar, för in eller har övertagit redovisningsansvaret för efter särskild överenskommelse. Notera att även emballaget till tillverkarförpackningar ska redovisas.
- Förpackningsliknande produkter, se 2.3.

Observera att export och utförsel inte ska redovisas. För detta och övriga undantag, se 3.2.5.

3.2. Redovisningskategorier

Förpackningar av papper, plast och metall redovisas som hushålls- eller verksamhetsförpackningar, beroende på var förpackningen slutligen hamnar.

Tillverkarförpackningar redovisas som tillverkarförpackningar, med vissa undantag, oberoende av var förpackningen slutligen hamnar eller slutförbrukas. Se 5.3.

Förpackningsliknande produkter av papper, plast och metall kan efter särskild överenskommelse med FTI redovisas antingen som hushålls-, verksamhets- eller tillverkarförpackningar.

3.2.1 Hushållsförpackningar

Förpackning som slutligen når eller hamnar hos hushåll och sorteras där för återvinning. Exempel: askar, sprayburkar, burkar, flaskor, lock, kapsyler, hylsor, kartonger, påsar, tråg, tuber, wellpappkartonger vid näthandel mm.

310 Papper, hushåll

410 Plast, hushåll

511 Aluminium, hushåll

512 Stålblåt, hushåll

3.2.2. Verksamhetsförpackningar

Förpackningar som slutligen når eller hamnar hos företag, industri eller annan verksamhet och där omhändertas. Exempel: transportförpackningar som wellpapplådor, lastpallar, sträck- och krympfilm, pallmellanlägg, pallhugar, plast- och metallband, kantskydd mm. samt fat, säckar, big bags, dunkar, vissa hylsor, refillförpackningar till tvåldispenser mm.

320 Papper, verksamhet

420 Plast, verksamhet

521 Aluminium, verksamhet

522 Stålblåt, verksamhet

523 Plåtfat, verksamhet

524 Stålbånd och tråd, verksamhet

3.2.3. Tillverkarförpackningar (tidigare service- och odlarförpackningar)

Förpackningar som i huvudsak används för inpackning i butik, restaurang, gatukök eller liknande (ej industrin). Även förpackningar som väsentligen används för inpackning av obearbetade produkter från jordbruk, trädgårdsnäring och liknande, är tillverkarförpackningar. Förpackningarna når eller hamnar i huvudsak slutligen hos konsument/hushåll, men kan också hamna och förbrukas hos olika typer av verksamheter.

Exempel: bärkassar, pizzakartonger, engångsmuggar, påsar, aluminium- och plastfolie för livsmedel mm.

330 Papper, tillverkarförpackning

430 Plast, tillverkarförpackning

531 Aluminium, tillverkarförpackning

Fördjupad information om tillverkarförpackningar finns i kapitel 5.

3.2.4. Gränsdragningar mellan hushåll och verksamhet

I de allra flesta fall är det tydligt om en förpackning är en hushållsförpackning eller en verksamhetsförpackning. Det som är avgörande är var förpackningen källsorteras för återvinning. Vid tveksamhet ska förpackningen redovisas som en hushållsförpackning.

3.2.5. Detta ska inte redovisas - undantag

I nedan angivna fall ska förpackningsmängderna **inte** redovisas:

- **Export och utförsel**
De förpackningsmängder som exporteras eller förs ut till annat EU-land, ska inte redovisas. Förpackningar till varor som levereras för försäljning i "taxfreebutiker" på flygplatser, i färjetrafik osv. räknas som export, med undantag för varor avsedda för inrikestrafik.
- **Förpackningar där avgiften har betalats i tidigare led**
I de fall förpackningsavgiften är betald i tidigare led ska den inte redovisas och betalas en gång till. Detta är normalt fallet för förpackningar till varor från svenska leverantörer samt vid köp av tillverkarförpackningar från svenska förpackningsleverantörer. Förpackningsavgiften ska framgå på fakturan för tillverkarförpackningar.
- **Tillverkarförpackningar som saluförs separat och utan innehåll till hushåll**
Exempel: engångsserviser (tallrikar, assietter, bågare, muggar, glas, sugrör mm.), jul- och presentpapper, presentförpackningar, plast- och aluminiumfolie, fryspåsar, smörgåspapper, bakformar (engångs), Mera information finns i kapitel 5.
- **Flyttlådor**
- **Förpackningar som ingår i pant- och saldossystem för returlådor/-backar, lastpallar mm**
Exempel: förpackningar som tillhandahålls av Svenska Retursystem, www.retursystem.se.
- **Dryckesförpackningar med pant**
Förpackning med pant regleras enligt annan lagstiftning och ska inte redovisas till FTI.
Exempel: aluminium- och stålburkar för öl och läskedrycker samt PET-flaskor för konsumtionsfärdig dryck. Företag som importerar eller fyller sådana förpackningar hänvisas till Returpack AB samt till Jordbruksverket, se 1.3.
Pantkravet gäller inte för drycker som huvudsakligen består av mejeriprodukter eller juicer. Dessa ska fortsättningsvis redovisas till FTI. Se även Frivilligt åtagande av pant.
- **Frivilligt åtagande av pant**
Vissa plastflaskor för saftkoncetrat och juicer ingår i frivilligt åtagande av pant och hanteras av Returpack AB, www.returpack.se.
- **Storcontainers (ca 1 000 liter) av typ IBC, OWC, Cipax och liknande**
Dessa hanteras i egna återtagningssystem respektive rekonditioneringssystem.
- **Förpackningar med faromärkning GHS06 (Dödskalle), GHS09 (Döda fisken) och GHS04 (Gasbehållare)**
Innehållet är giftigt, miljöfarligt eller explosivt. För mer information hänvisar vi till www.kemikalieinspektionen.se.

- **Förpackningar innehållande cytostatika, immunhämmande eller immunstimulerande läkemedel samt starka kortikosteroider.**

- **Riskavfall**
Förpackningar som med säkerhet kommer att bli riskavfall enligt AFS 2011:19. För mer information hänvisar vi till www.av.se.
- **Ensilagefilm och plastförpackningar till jordbruk**
För mer information hänvisar vi företag och verksamheter till Svepretur, www.svepretur.se.
- **Rullar, tuber och cylindrar**
Rullar, tuber och cylindrar som böjligt material är upprullat på, i de fall de är avsedda som delar i tillverkningsutrustning och som inte används för att presentera en vara som en säljenhet.
- **Dialyspåsar, sprutfat och liknande** (risk för att de kommer i kontakt med kroppsvätskor)
- **Produktionsspill**
- **Övrigt som inte ska redovisas som förpackningar till FTI**
Kuvert, icke vadderade kuvert med sidoveck (bälg) 30 mm eller mindre, snören, tråd, tejp, clips, klädhängare som saluförs separat, arkivlådor, däck säckar, blomkrukor som är avsedda att följa med växten under hela dess livstid, fodral för CD och kassetband, tändsticksaskar (brandfarligt), finare smyckesaskar av icke engångskaraktär, aluminium- och plastkoppar till värmeljus, marschallhylsor av metall, plasthylsor till gravljus, förvaringsmaterial för spel, sopsäckar och påsar för avfall, korvskinn, bakplåtspapper, tonerkassetter (tonerbehållare som inte monteras i skrivaren/faxen etc. utan innehåller toner i lösvikt för påfyllning är dock förpackning), skrivarpatroner, vattenlösliga påsar för rengöringsmedel och produktionsspill mm. För övriga undantag, se kapitel 5.

3.3. Beräkna förpackningsmängder

Hur respektive företag får fram förpackningsvolymerna, kan företaget själv välja. Det viktiga är att metoden ger ett korrekt resultat, att volymerna kan kontrolleras och att företagets revisor vid behov kan intyga att avlämnade redovisningar är korrekta. I underlaget till förpackningsredovisningen anges vikterna i kilo (kg), med fyra decimaler och då per artikel och materialslag. Här nedan finns några förslag på hur man praktiskt kan gå tillväga.

3.3.1. Förpackningsrecept

Större företag med utvecklad dataadministration kan lägga upp s.k. förpackningsrecept i sina databaser där vikten på varje materialslag anges på artikelnivå. En sådan metod medger en enkel omvandling av försäljningsdata till totala förpackningsvikter.

3.3.2. Utgå från inköpta förpackningsmängder

Företag som köper ofyllda förpackningar för eget bruk, kan utgå från inköpta förpackningsmängder under den aktuella perioden, korrigerade för lagerförändringar och spill.

3.3.3. Underlag från utländsk leverantör

Företag som importerar eller för in förpackade varor kan vända sig till sin utländska leverantör för att få uppgifter om förpackningsmängder och förpackningsvikter. Förpackningsavgifter liknande de svenska finns i de flesta europeiska länderna och därför kan information vara lättillgänglig hos leverantören. Ansvar för att uppgifterna är riktiga ligger dock hos det redovisande företaget.

3.3.4. Nyckeltal kring representativa artiklar och produktgrupper

Företag med ett mycket stort antal artiklar, med varierande förpackningsmaterial och förpackningsvikter, som inte kan tillämpa ovanstående metoder, kan i samråd med sin revisor eller med FTI söka konstruera nyckeltal kring representativa artiklar, som vägs samman på ett rättvisande sätt.

OBS! Det är viktigt att man dokumenterar sitt underlag för beräkning av förpackningsmängder för att kunna visa upp det vid eventuell kontroll.

3.3.5. FTI:s stickprovmodell

FTI kan efter särskild överenskommelse erbjuda sina kunder en statistiskt säkerställd stickprovsmetod för beräkning av förpackningsmängder. Den lämpar sig för företag som har ett stort antal importartiklar och som har svårt att definiera, väga och redovisa förpackningarna för varje enskild artikel.

3.3.6. Schabloner

För att underlätta rutinerna kring förpackningsredovisningen, har vi även fasta och rörliga schablonlösningar att erbjuda. Schabloner kan användas efter särskild överenskommelse med FTI:

Fasta schabloner

Företag vars förpackningsavgifter underskrider 7 000 kr/kalenderår kan välja en fast schablon istället för att redovisa faktiska mängder. Den fasta schablonen faktureras årsvis och är uppdelad i tre nivåer (exklusive årsavgift, Gröna Punkten-avgift och moms):

- 500 kr
- 2 500 kr
- 7 000 kr

Vid beslut om nivån utgår FTI från företagets tidigare förpackningsredovisningar (i kg) eller andra relevanta uppgifter som kan användas för att fastställa den årliga förpackningsavgiften. Om producentens verksamhet eller omsättning ändras, ska schablonen justeras. Det kan också ske vid avgiftsförändringar från FTI.

Rörlig schablon baserad på omsättningen

Ett företag som varit anslutet till FTI i minst ett år och redovisat sina förpackningsmängder, kan efter ansökan få använda rörlig schablon. Schablonen är baserad på företagets faktiska redovisningar för den senaste 12-månadersperioden. Redovisning kopplas till företagets omsättning eller annat nyckeltal. Beroende på hur dessa utvecklas, påverkas kilo-värdet i schablonen.

Schablonen lämpar sig för företag som har ett stort antal importartiklar och som har svårt att definiera, väga och redovisa förpackningarna för varje enskild artikel.

OBS! Schablonerna gäller inte för företag som tillverkar/importerar tillverkarförpackningar.

3.4. Redovisningsperioder

I huvudsak gäller följande:

Årsvis redovisning

Företag vars förpackningsavgifter **understiger 20 000 kr/kalenderår** redovisar i januari, månaden efter avslutad period (gäller ej för tillverkarförpackningar). För företag med rätt att redovisa årsvis gäller – om förpackningsavgiften för visst/vissa förpackningsmaterial ändrats under året – ett genomsnitt av förpackningsavgiften per materialslag.

Kvartalsvis redovisning

Företag vars förpackningsavgifter ligger **mellan 20 000 kr och 120 000 kr/kalenderår** redovisar kvartalsvis, månaden efter avslutat kvartal (dvs april, juli, oktober och januari), om inte annat avtalats.

Månadsvis redovisning

Företag vars förpackningsavgifter **överstiger 120 000 kr/kalenderår** redovisar månadsvis, efter månadsskiftet. **Kvartalsvis redovisning med månadsvis proformafaktura** kan förekomma efter särskild överenskommelse med FTI.

FTI aviserar via e-post i god tid innan det är dags att redovisa.
Förpackningarna ska redovisas till FTI senast den 25:e i månaden efter avslutad redovisningsperiod.

4. FAKTURERING OCH BETALNING

Alla företag betalar en årsavgift på 1 500 kr, inklusive Gröna Punkten-avgift. Därtill kommer förpackningsavgifter baserade på redovisade kilo (kg), med undantag för fasta schabloner. Lagstadgad mervärdesskatt tillkommer.

4.1 Fakturerings- och betalningsdatum

Fakturering sker års-, kvartals- eller månadsvis, beroende på redovisningsperiod, efter att förpackningsmängderna har redovisats. Fakturering sker antingen på papper via post eller som PDF via e-post enligt ditt önskemål. Företag som erlägger schablon enligt 3.3.6 faktureras under kalenderåret.

Betalningen ska vara FTI tillhanda senast 30 dagar efter fakturadatum.

4.1.1 Förseningsavgift vid sen redovisning

Förpackningarna ska redovisas till FTI senast den 25:e, månaden efter avslutad redovisningsperiod. Om förpackningsvolymerna inte redovisas i tid, har FTI rätt till en avgift för försenad redovisning, vilken motsvarar den ränta som skulle utgå vid en försenad betalning enligt gällande räntelag 6 § (dvs. referensräntan med tillägg av 8 %), baserad på förpackningsavgiften för aktuell volym. Lägsta belopp att betala vid sen redovisning är 60 kr/faktureringstillfälle.

4.1.2. Förseningsavgift vid sen betalning

För avgifter som inte erlagts i rätt tid har FTI rätt att debitera dröjsmålsränta enligt gällande räntelag.

4.1.3 Betalning av schablonavgifter

Företag som erlägger **rörlig schablonavgift** faktureras kvartalsvis eller årsvis innevarande period, enligt tilläggsavtal.

Företag som erlägger **fast schablonavgift** faktureras årsvis, innevarande år.

4.2. Lägsta belopp att betala

Lägsta belopp att betala är fastställt till 2 000 kr per kalenderår, inklusive års- och Gröna Punkten-avgift, exklusive moms. Se även www.ftiab.se samt bilaga Förpackningsavgifter.

5. TILLVERKARFÖRPACKNINGAR (tidigare service- och odlarförpackningar)

5.1. Förpackningar som avses

Enligt FTI:s huvudprincip tas förpackningsavgift ut av fyllaren och av den som importerar/för in förpackade varor.

För att undvika att alla butiker, storkök, restauranger, pizzerior, korvkiosker, konditorier, tvätterier, banker, kontor, odlare, bärplockare, äggproducenter etc. ska ansluta sig bara för att de *fyller* en förpackning, har FTI valt att för vissa förpackningar skapa särskilda villkor. Dessa förpackningar kallas för tillverkarförpackningar där även odlarförpackningar ingår.

Gemensamt för alla tillverkarförpackningar är, att de redovisas av förpackningstillverkaren eller importören (inkl. införsel), om inte annat avtalats (se 5.2.1.- 5.2.2.)

Följande förpackningar av materialslagen plast (inklusive EPS och cellofan), papper (inklusive kartong och wellpapp) och aluminium betraktas som tillverkarförpackningar. De fyller en förpackningsfunktion och är ofta utformade för att fyllas vid försäljningsstället.

1. Alla bärkassar, även om de senare används för avfall eller källsortering.
2. Alla påsar, kanisterpåsar, säckar, påsinlägg, vakuumpåsar, blixtlåspåsar, vadderade påsar, jiffypåsar, foampåsar, bolsterpåsar, luftkuddepåsar, postorderpåsar, provpåsar/provsäckar, icke vadderade påsar för postbefordran med sidoveck (bälg) över 30 mm och plastslang för kemtvätt etc.

Undantag:

- Vissa påsar som främst används för livsmedel och som saluförs separat och utan innehåll till hushåll. För dessa utgår ingen förpackningsavgift och de ska inte ingå i förpackningsredovisningen. Exempel: fryspåsar, istärningspåsar, förvaringspåsar.
- Avfallspåsar/säckar, sanitetspåsar, åksjukepåsar, hundbajspåsar och sopsäckar samt stek- och spritspåsar. För dessa utgår ingen förpackningsavgift. De ska inte heller ingå i förpackningsredovisningen.
- För antistat- och rostskyddspåsar gäller att fyllaren betalar avgiften. Detsamma gäller för insatspåsar och påsar som används enbart för mörning av kött.
- För påsar och säckar som är kundunika och tillverkade för att endast användas för industriell inpackning gäller att fyllaren betalar avgiften. Exempel: påsar för socker, mjöl, chips, jordnötter, för pulver till soppor och såser, för blöjor och dambindor, för toalettpapper, bomull och andra hygienprodukter.
Förpackningar från detta undantag redovisas och betalas av fyllaren, antingen som hushålls- eller verksamhetsförpackningar, beroende på slutkund.

Exempel 1: En allmän brödpåse (utan eller med tryck med formulering *bröd*, *baguette* eller liknande) som kan användas av flera fyllare, är en tillverkarförpackning och avgift ska betalas av förpackningstillverkaren/-importören. En brödpåse märkt t.ex. med *Anderssons Bröd* är däremot ingen tillverkarförpackning, eftersom den är kundunik och tillverkad för att endast användas för industriell inpackning. Det är Anderssons Bröd, som då är fyllare, som ska betala avgiften.

Exempel 2: En vanlig standardpåse är en tillverkarförpackning oavsett vart den säljs. En skraddarsydd påse som bara säljs till t.ex. industrin är däremot ingen tillverkarförpackning, eftersom den är kundunik och tillverkad för att endast användas för industriell inpackning. I det fallet är det respektive företag som är fyllare, som ska betala avgiften.

3. Film, ark eller folie för inpackning av livsmedel inklusive smörpapper (exklusive industriell inpackning). Exempel: aluminium- och plastfolie, smörpapper i ark eller på rulle mm.

Undantag:

- Film, ark, folie och smörpapper som saluförs separat och utan innehåll till hushåll. För dessa utgår ingen förpackningsavgift. De ska inte heller ingå i förpackningsredovisningen.
- Bakplåtspapper. För bakplåtspapper utgår ingen förpackningsavgift och det ska inte ingå i förpackningsredovisningen.

4. Presentförpackningar såsom presentkartonger och –askar, presentpåsar mm. För presentpapper, se punkt 5.

Undantag:

- Presentförpackningar som saluförs separat och utan innehåll till hushåll. För dessa utgår ingen förpackningsavgift. De ska inte heller ingå i förpackningsredovisningen.

5. Allt omslagspapper, på rulle och ark. Exempel: jul- och presentpapper, blomsterpapper, sil-kessulfit, vit sulfit, makulaturpapper, mönsterpapper, kraftpapper och liknande.

Undantag:

- Jul- och presentpapper som saluförs separat och utan innehåll till hushåll. För dessa utgår ingen förpackningsavgift. De ska inte heller ingå i förpackningsredovisningen.
  - Oceanpapper och paraffinerat kraftpapper (används enbart industriellt och avgifter ska betalas av fyllaren), kraftpapper på rulle med en ytvikt av 40 g/m² och mindre (används normalt som skydd av lackerare; i de fall de används som emballage ska avgift betalas av fyllaren).
6. Alla kartonger, formar, tråg, bågare, burkar etc. med tillhörande ilägg eller lock, som används för hembärning, avhämtning eller butiksinpackning av färdigrätter. Exempel: pizzakartonger, gatukökstråg, salladsbågare, carrybags och aluminiumformor.
  7. Alla konditoriförpackningar, såsom tårtbrickor, tårt- och spetspapper, buterkaksringar, kakkapslar, bullformor, knäckformor, bakverkskartonger, semlekartonger, konfektyraskar och konditoripåsar.

Undantag:

- Konditoriförpackningar som saluförs separat och utan innehåll till hushåll. För dessa utgår ingen förpackningsavgift. De ska inte heller ingå i förpackningsredovisningen.
8. Engångsserviser för servering av mat och dryck. Exempel: assietter, tallrikar, bågare, glas, muggar, sugrör och uppläggningsfat.

Undantag:

- Engångsserviser som saluförs separat och utan innehåll till hushåll. För dessa utgår ingen förpackningsavgift. De ska inte heller ingå i förpackningsredovisningen.
  - Servetter, dukar, koppunderlägg, kaffefilter, tabletter samt engångsbestick, drinkpinnar och grillpinnar. För dessa utgår ingen förpackningsavgift. De ska inte heller ingå i förpackningsredovisningen.
9. Odlarförpackningar som till väsentlig del används för inpackning av obearbetade produkter från jordbruk, trädgårdsnäring och liknande, såsom potatis, rotfrukt, grönsaker, frukt, bär och ägg. Exempel: äggkartonger, äggbrickor (för färre än 30 ägg), bärkartonger, bärtråg, påsar för potatis, morötter, grönsaker, frukt etc., s.k. vinkelfilm, gurkfilm, säckar inkl. nätsäckar för ved, nätstrumpor, mellanlägg, salladsfilm mm.

Undantag:

Följande förpackningar betraktas som förpackningar och inte som odlarförpackningar. Därmed redovisas de av fyllaren:

- Blomsterpåsar, blomsterstrutar, blomsterbrätten och blomsterrondeller. Observera att blomsterbärkassar och blomsterpapper är odlar-/tillverkarförpackningar och redovisas av förpackningstillverkaren eller importören.
- Förpackningar för honung såsom hinkar och lock.
- 30-brickor (äggbrickor).
- Odlarförpackningar av wellpapp.
- Pallemballage såsom sträck-/pallfilm och pallband av plast och metall.

5.2. Redovisning och betalning av tillverkarförpackningar

Alla som tillverkar, importerar eller för in tillverkarförpackningar är primäransvariga.

5.2.1. Redovisning enligt huvudregel (primäransvarig)

För tillverkarförpackningar gäller att de ska redovisas av **den primäransvarige**, om inget annat avtalats. Odlarförpackningar av wellpapp ska dock redovisas av fyllaren, dvs. odlaren eller den som packar odlarens produkter.

OBS! Tillverkarförpackningar kan även säljs till industrin. Villkoren om tillverkarförpackningar gäller även för dem.

5.2.2 Övertagande av redovisnings- och betalningsansvaret (sekundäransvarig)

Redovisnings- och betalningsansvaret avseende tillverkarförpackningar får undantagsvis övertas av företag i senare led, efter särskilt avtal med FTI. Detta förutsätter att det övertagande företaget, kallad den **sekundäransvarige**, är anslutet till FTI eller på annat godtagbart sätt uppfyller sitt producentansvar. Den primäransvarige är då befriad från redovisnings- och betalningsansvaret. Se vidare 5.3.1. Särskilda villkor för tillverkarförpackningar.

5.2.3. Redovisa förpackningsavgift gentemot kund

Primäransvarig ska gentemot sekundäransvarig redovisa förpackningsavgiften på fakturan. I första hand ska avgiftens storlek framgå på artikelnivå av fakturatexten, så även den totala förpackningsvikten. I andra hand ska de artiklar som den primäransvarige betalar förpackningsavgift för, markeras med asterisk. Summan av förpackningsavgifter ska då framgå. Skulle det inte vara möjligt att på faktura informera om förpackningsavgiften, kan motsvarande uppgifter, efter FTI:s godkännande, istället redovisas på artikelnivå på prislistor eller i annat säljmaterial. Om sekundäransvarig har övertagit redovisningsansvaret för tillverkarförpackningar av sin leverantör, gäller det ovan sagda även för honom.

5.2.4. Information till kund

Företag som är anslutna till FTI och som tillverkar, importerar, för in och säljer tillverkarförpackningar, kan använda följande text på fakturor, säljmaterial och prislistor:

"Vårt företag är anslutet till FTI. Förpackningsavgifter är betalda för förpackningar för våra produkter. Den betalda avgiften för tillverkarförpackningar är specificerad på fakturan."

Företag som säljer tillverkarförpackningar som de köpt av svenska leverantörer behöver inte vara anslutna, i de fall de inte har egen tillverkning, egen import/införsel eller om de inte packar eller packar om några varor.

Om företagets förpackningsleverantörer är anslutna till FTI och redovisar förpackningsvolymerna, kan följande text användas:

"Våra leverantörer är anslutna till FTI. Förpackningsavgifter är betalda för förpackningar för våra produkter samt för våra tillverkarförpackningar."

Företaget är i förekommande fall ansvarigt för att kontrollera att deras leverantörer är anslutna.

5.3 Speciella regler

5.3.1. Tillverkarförpackningar som bevisligen förbrukas hos verksamheter

Det är möjligt att, efter särskild överenskommelse med FTI, i nedanstående två fall istället redovisa de tillverkarförpackningar, som obestridligt hamnar och slutförbrukas hos en verksamhet, som verksamhetsförpackningar.

1. Verksamheten (kunden) har ett slutet insamlingssystem, där samtliga förpackningar hamnar. Exempel: flyg-, tåg- och färjetrafik, skolkök, sjukhuskök med leverans uteslutande till avdelningar mm. Förpackningarna ska redovisas av förpackningsleverantören, efter ett intyg från kunden om att det är uteslutande frågan om verksamhetsförpackningar.
2. Verksamheten (kunden) har ett slutet insamlingssystem, där endast en del av förpackningarna hamnar. Exempel: restaurangkedjor med take-away. Att kunna verifiera den mängd förpackningar som hamnar i kundens slutna insamlingssystem, är en förutsättning för att dessa ska kunna redovisas som verksamhetsförpackningar, till skillnad från de förpackningar som lämnar verksamheten (take-away) och som ska redovisas som hushållsförpackningar. Förpackningarna ska redovisas av fyllaren, dvs. kunden. Detta förutsätter att kunden är ansluten till FTI och har övertagit redovisningsansvaret för tillverkarförpackningar av sin förpackningsleverantör genom avtal med FTI.

Om varken 1 eller 2 ovan är aktuella och/eller om det bedöms vara omöjligt att avgöra var förpackningarna hamnar i slutändan, ska de redovisas enligt huvudregeln som tillverkarförpackningar. Exempel: pizzerior, gatukök, enskilda restauranger mm.

5.3.2. Förordning (2016:1041) om plastbärkassar

Som upplysning till våra kunder vill vi framföra, att regeringen har beslutat om en ny Förordning (2016:1041) om plastbärkassar, som fastställer att företag som yrkesmässigt tillverkar eller för in plastbärkassar till Sverige, har en skyldighet att rapportera antalet tunna och tjocka plastbärkassar till Naturvårdsverket. Detta ska göras senast den 31 mars varje år, för det föregående året. Vid frågor, vänligen kontakta Naturvårdsverket.

Rapporteringskyldigheten av plastbärkassar till Naturvårdsverket påverkar inte din rapportering till oss på FTI. Den fortgår som tidigare då plastbärkassen är en förpackning och fortsatt ska ingå i de volymer som du ska rapportera.

6. GRÖNA PUNKTEN

6.1. Bakgrund

Den Gröna Punkten är ett varumärke som lanserades i Tyskland i början av 1990-talet. Senare har företag i andra länder börjat använda varumärket som bevis på att förpackningsavgifterna är betalda, även om stora olikheter finns mellan länderna. För närvarande används märket i åtskilliga länder inom och utanför Europa. Gröna Punkten är ett av världens mest använda varumärken.

6.2. Gröna Punkten i Sverige

FTI har varumärkesrätten i Sverige för Gröna Punkten. Varumärket visar att förpackningsavgift är betald i enlighet med de krav som följer av producentansvarslagstiftningen.

6.3. Gröna Punkten och export

Anslutningen till FTI ger rätt att använda Gröna Punkten enbart i Sverige. För varor märkta med Gröna Punkten som exporteras måste avgift i förekommande fall betalas enligt importlandets regler. Se PRO Europas hemsida för mer information: www.proeurope.info.

6.4. Villkor och grafiska anvisningar för Gröna Punkten

Villkor för användning av Gröna Punkten samt grafiska anvisningar finns på det anslutna företagets kundsida (www.ftiab.se).

7. ÖVRIGT

7.1. Informera kunderna

Vi rekommenderar anslutna företag att informera sina kunder om att företaget är anslutet till FTI. På vilket sätt detta görs får företaget själv avgöra, men vi rekommenderar att man använder FTI:s logotyp, antingen ensamt eller tillsammans med någon text som redovisas nedan. Se även 7.1.2.

7.1.1. Text att använda på fakturor, säljmaterial etc.

Fyllare/packare, importörer och grossister som säljer förpackade varor kan lämpligen använda följande text:

"Vårt företag är anslutet till FTI" eller "Vårt företag är anslutet till FTI. Vi betalar förpackningsavgifter som täcker kostnaden för att förpackningen ska kunna återvinnas till nya produkter".

Förpackningsleverantörer (tillverkare, importörer eller grossister) som säljer ofyllda förpackningar rekommenderas att använda följande text:

"Vårt företag är anslutet till FTI. Förpackningsavgifter är betalda för förpackningar för våra produkter".

För tillverkarförpackningar gäller särskilda villkor, se 5.2.3.- 5.2.4.

7.1.2. Använda FTI:s logotyp

FTI:s logotyp får enbart användas av FTI:s kunder. Den är ett bevis på att företaget är anslutet till FTI och fullföljer sina förpliktelser. Den får användas på säljmaterial, hemsidan, fakturor, följesedlar, broschyrer och liknande, men inte på förpackningar. Logotypen finns att hämta på din kundsida på www.ftiab.se.

7.1.3. Redovisa förpackningsavgift på faktura etc.

Vi rekommenderar att förpackningsavgiften, när det är möjligt, specificeras på fakturan. För tillverkarförpackningar gäller dock att förpackningsavgiften ska redovisas på fakturan (se 5.2.3 Redovisa förpackningsavgift gentemot kund).

7.2. Märk dina förpackningar

Förenkla för konsumenten att återvinna genom att märka dina hushållsförpackningar av plast, kartong/papper och metall med återvinningsanvisningar. Vi rekommenderar textformuleringar, gärna kombinerat med pictogram som illustrationer.

Pictogrammen återfinns på FTI:s dekaler på återvinningsstationerna, i broschyrer och övrigt informationsmaterial. Genom att märka förpackningarna hjälper ni konsumenten att sortera era förpackningar rätt. Eventuella oklarheter om vilket eller vilka materialslag förpackningen består av undanröjs och det blir enklare att göra rätt.

7.2.1 Texter och pictogram

Förpackningsmaterial:

Rekommenderad formulering:

Pictogram:

Papper

Återvinn som pappersförpackning

Plast

Återvinn som plastförpackning

Metall

Återvinn som metallförpackning

Symboler finns att hämta på respektive företags kundsida (www.ftiab.se).

Notera!

Pictogrammen är mönsterskyddade. De får endast användas i dess rätta materialfärger eller i svart/vitt.

Under 2018 pågår byte av färg för pappersförpackningar från blått till gult.